

Ubezpieczenia wobec wyzwań XXI

pod redakcją
Wandy Ronki-Chmielowiec

Recenzenci: Jerzy Handschke, Jan Monkiewicz, Kazimierz Ortyński, Wanda Sułkowska,
Włodzimierz Szkutnik, Tadeusz Szumlicz, Stanisław Wieteska

Redaktor Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon [http://kangur.uek.krakow.pl/
bazy_ae/bazekon/nowy/index.php](http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php)

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695- 191-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Katarzyna Barczuk, Ewa Łukasik: Formy zabezpieczenia emerytalnego w wybranych krajach europejskich	13
Teresa H. Bednarczyk: Działalność sektora ubezpieczeniowego a wzrost gospodarczy.....	23
Anna Bera, Dariusz Pauch: Programy edukacyjne jako instrument zwiększenia świadomości ubezpieczeniowej w zakresie przestępczości ubezpieczeniowej	31
Jacek Białek: Ocena grupowa w analizie Otwartych Funduszy Emerytalnych.....	40
Sylwia Bożek: Czynności monitorujące i kontrolne w procesie zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie ubezpieczeniowym	51
Anna Celczyńska: Należności od ubezpieczających z umów ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.....	60
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Problemy kalkulacji kosztów zakładów ubezpieczeń na tle powiązań w grupach finansowych	68
Dominika Cichońska: Rola ubezpieczeń w zarządzaniu ryzykiem w zakładach opieki zdrowotnej.....	78
Krystyna Ciuman: Zakłady ubezpieczeń a inne instytucje pośrednictwa finansowego w Polsce w latach 2005–2009.....	87
Tadeusz Czernik: O pewnym sformułowaniu zagadnienia ruiny	94
Teresa Czerwińska: Uwarunkowania polityki dywidend spółek ubezpieczeniowych.....	106
Robert Dankiewicz: Determinanty rozwoju rynku ubezpieczeń kredytu kupieckiego w Polsce	116
Beata Dubiel: Ubezpieczeniowe aspekty ryzyka ekologicznego	126
Roman Garbiec: Ryzyko starości jako element konstruowania systemów emerytalnych w Unii Europejskiej	135
Waldemar Glabiszewski: Znaczenie innowacji technologicznych w działalności ubezpieczeniowej	146
Łukasz Gwizdała: Możliwości analizy systemów bonus-malus w świetle procesów Markowa.....	156
Magdalena Homa: Kalkulacja składki w inwestycyjnych ubezpieczeniach na życie typu unit-linked	168
Beata Jackowska: Charakterystyka wybranych metod wyrównywania tablic trwania życia – wnioski dla zastosowań aktuarialnych	179

Beata Jackowska, Tomasz Jurkiewicz, Ewa Wycinka: Grupowe ubezpieczenia na życie w sektorze MSP	190
Marietta Janowicz-Lomott: Produkty strukturyzowane w formie ubezpieczeń w Polsce.....	201
Anna Jędrzychowska, Ewa Poprawska: Próba zidentyfikowania czynników mających wpływ na wysokość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniach komunikacyjnych w Polsce.....	213
Tomasz Jurkiewicz, Agnieszka Pobłocka: Ocena praktycznych metod szacowania rezerwy IBNR w ubezpieczeniach majątkowych	222
Piotr Kania: Specjalistyczne fundusze inwestycyjne otwarte jako forma zewnętrznego zarządzania ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi zakładów ubezpieczeń na życie	232
Robert Kurek: Uprawnienia organów nadzoru w zakresie kontroli wypłacalności – ujęcie w Solvency II.....	241
Jacek Lisowski: Rola biegłego rewidenta w ocenie gospodarki finansowej ubezpieczyciela – unormowania prawne	250
Jerzy Łańcucki: Przesłanki i kierunki zmian w regulacjach dotyczących pośrednictwa ubezpieczeniowego	258
Krzysztof Łyskawa: Zagrożenie równowagi odszkodowania i szkody w obowiązkowych ubezpieczeniach mienia.....	267
Aleksandra Małek: Obowiązki banku jako ubezpieczającego w świetle Rekomendacji Dobrych Praktyk Bancassurance	277
Piotr Manikowski: Rynek ubezpieczeń w Polsce a cykle underwritingowe ..	286
Dorota Maśniak: Ubezpieczyciel jako główne ogniwo transgranicznego systemu ochrony ofiar wypadków drogowych	295
Artur Mikulec: Efektywność systemów emerytalnych krajów UE i EFTA w latach 2005–2008	305
Aniela Mikulska: Małe i średnie przedsiębiorstwa jako odbiorcy usług ubezpieczeniowych	316
Marek Monkiewicz: Jednolity rynek ubezpieczeniowy UE w warunkach globalnego kryzysu finansowego 2007–2009 – pomoc publiczna a wspólnotowe reguły konkurencji	325
Joanna Niżnik: Reforma systemów emerytalnych Ameryki Łacińskiej na przykładzie Chile i Argentyny	335
Magdalena Osak: Medyczne konto oszczędnościowe jako mechanizm finansowania ochrony zdrowia	344
Dorota Ostrowska: Kapitał międzynarodowy a dostęp do produktów ubezpieczeniowych strategicznych dla rozwoju gospodarki polskiej.....	352
Anna Ostrowska-Dankiewicz: Polisa strukturyzowana jako forma inwestycji alternatywnej na rynku polskim.....	362
Renata Pajewska-Kwaśny: Perspektywy rozwoju tradycyjnych i nowatorskich form sprzedaży ubezpieczeń w Polsce – cz. I	373

Monika Papież: Analiza przyczynowości na rynku ubezpieczeń życiowych w latach 2003–2010	383
Agnieszka Pawłowska: Ubezpieczenie <i>business interruption</i> w zarządzaniu ryzykiem przerw w działalności gospodarczej	394
Krzysztof Piasecki: Rozmyte zbiory probabilistyczne w rachunku aktuarnym	402
Piotr Pisarewicz: Rola funduszy inwestycyjnych w rozwoju programów emerytalnych w USA	409
Ryszard Pukała: Procesy integracyjne rynków ubezpieczeniowych krajów Europy Środkowej i Wschodniej	416
Małgorzata Rutkowska-Podolowska, Nina Szczygiel: Medical savings account as a funding mechanism for health	426
Grażyna Sordyl: Rola i działalność holenderskiego funduszu gwarancyjnego (College voor Zorgverzekeringen CVZ) w obszarze prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych	435
Ewa Spigarska: Sprawozdanie finansowe zakładu ubezpieczeń a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w świetle wprowadzanych zmian	445
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz, Maria Kiedrowska: Organizacja audytu wewnętrznego w zakładach ubezpieczeń w świetle <i>Solvency II</i> oraz standardów audytu	454
Anna Szkarłat-Koszalka: Instrumenty systemu rachunkowości a kontrola bezpieczeństwa finansowego ubezpieczyciela	463
Tomasz Szkutnik: Funkcje łączące w agregacji ryzyka ubezpieczyciela	472
Włodzimierz Szkutnik: Ryzyko uruchomienia rezerw katastroficznych	483
Anna Szymańska: Czynniki determinujące wybór ubezpieczyciela na rynku ubezpieczeń komunikacyjnych OC	494
Ilona Tomaszewska: Perspektywy rozwoju tradycyjnych i nowatorskich form sprzedaży ubezpieczeń w Polsce – cz. II	507
Damian Walczak, Agnieszka Żołądkiewicz: Świadomość ubezpieczeniowa oraz skłonność do ryzyka studentów	515
Stanisław Wanat: Modelowanie zależności w kontekście agregacji kapitałowych wymogów wypłacalności w <i>Solvency II</i>	525
Stanisław Wieteska: Adaptacja zakładów ubezpieczeń majątkowych do likwidacji skutków efektu cieplarnianego na terenie Polski	537
Ewa Wycinka, Mirosław Szreder: Statystyczna ocena wpływu przekraczania prędkości na liczbę wypadków drogowych w Polsce	547

Summaries

Katarzyna Barczuk, Ewa Łukasik: Forms of retirement security in selected European countries	22
Teresa H. Bednarczyk: The activity of insurance sector vs. economic growth.....	30
Anna Bera, Dariusz Pauch: Educational programs as an instrument to increase awareness of the crime of insurance cover	39
Jacek Bialek: Group evaluation of open pension funds	50
Sylvia Bożek: Monitoring and control activities in the risk management process of an insurance company.....	59
Anna Celczyńska: Accounts receivable from motor vehicle owners insured under third party insurance agreements	67
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Problems of cost calculation of insurance companies against the background of connections in financial groups .	77
Dominika Cichońska: The role of insurance in risk management in health care facilities	86
Krystyna Ciuman: Insurance companies versus other financial intermediaries in Poland in the years 2005–2009.....	93
Tadeusz Czernik: An alternative formulation of ruin problem.....	105
Teresa Czerwińska: Determinants of the dividend policy in the insurance companies	115
Robert Dankiewicz: Determinants of development of trade credit insurance market in Poland.....	125
Beata Dubiel: Insurance aspects of ecological risk	134
Roman Garbiec: The risk of old age as the component of constructing the pension systems in the European Union	145
Waldemar Glabiszewski: The importance of technological innovations in the insurance sector.....	155
Łukasz Gwizdała: The capabilities of analyzing bonus-malus systems in the light of Markov processes	167
Magdalena Homa: Correct calculation of net premium in unit-linked investment insurance	178
Beata Jackowska: Characterization of selected methods of the graduation of life tables in the perspective of their actuarial applications	189
Beata Jackowska, Tomasz Jurkiewicz, Ewa Wycinka: Group life insurance in the SME sector.....	200
Marietta Janowicz-Lomott: Structured products in the form of insurance in Poland	212
Anna Jędrzychowska, Ewa Poprawska: An attempt to identify the factors having influence on the gross written premium in motor insurance in Poland	221

Tomasz Jurkiewicz, Agnieszka Poblocka: Evaluation of practical methods of estimation of incurred but not reported reserves in non-life insurance..	231
Piotr Kania: Specialized open-end investment funds as an external management form of investment funds of life insurance companies.....	240
Robert Kurek: Powers of supervision authorities regarding solvency control – Solvency II perspective.....	249
Jacek Lisowski: The role of the auditor in assessing the financial management of the insurer – legal norms	257
Jerzy Łańcucki: Regulations on insurance mediation – stressing premises and directions of change	266
Krzysztof Łyskawa: Threat of compensation balance and damages in compulsory property insurance	276
Aleksandra Malek: Duties of a bank acting as an coverage buying entity in the context of Recommendations on the Bankassurance Activity.....	285
Piotr Manikowski: The insurance market in Poland and underwriting cycles	294
Dorota Maśniak: Insurer as a major link in a cross-border system for protection of victims of road accidents – the role of co-operation of private and public entities.....	304
Artur Mikulec: Effectiveness of pension systems in EU and EFTA countries in the years 2005–2008.....	315
Aniela Mikulska: Small and medium-sized companies as recipients of insurance services	324
Marek Monkiewicz: Single insurance market in the EU and global financial crisis 2007–2009 – public intervention and Community competition rules.....	334
Joanna Niżnik: The reform of pension systems in Latin America. The Chilean and Argentinean models.....	343
Magdalena Osak: Medical savings account as a funding mechanism of health care.....	351
Dorota Ostrowska: The access to the insurance products strategic for the development of Polish economy in reference to the international capital..	361
Anna Ostrowska-Dankiewicz: Structured policy as a form of alternative investment on Polish market.....	372
Renata Pajewska-Kwaśny: Prospects of development of traditional and innovative forms of insurance sales in Poland – part I.....	382
Monika Papież: Causality analysis on the life insurance market in the period 2003–2010	393
Agnieszka Pawłowska: Business interruption insurance implementation in risk management for interrupted activities	401
Krzysztof Piasecki: Probabilistic fuzzy sets in the actuarial calculation	408
Piotr Pisarewicz: Mutual funds role in retirement programs’ development in the USA.....	415

Ryszard Pukała: Integration processes of insurance markets in Middle and Eastern Europe.....	425
Małgorzata Rutkowska-Podolowska, Nina Szczygiel: Medyczne konto oszczędnościowe jako mechanizm finansowania ochrony zdrowia	434
Grażyna Sordyl: The Role and Activity of the Dutch Guarantee Fund (College voor Zorgverzekeringen CVZ) in the area of private health insurance	444
Ewa Spigarska: Financial statement of insurance company vs. International Standards of Financial Reporting in the light of changes.....	453
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz, Maria Kiedrowska: Organization of internal auditing in insurance companies in the light of Solvency II and audit standards	462
Anna Szkarłat-Koszalka: Instruments of accounting system vs. control of financial security of an insurer.....	471
Tomasz Szkutnik: Copula functions in the aggregation of insurer risk	482
Włodzimierz Szkutnik: The risk of using catastrophic reserves	493
Anna Szymańska: Factors determining the choice of the insurer on the CR automobile insurance market.....	506
Iłona Tomaszewska: Prospects of development of traditional and innovative forms of insurance sales in Poland – part II	513
Damian Walczak, Agnieszka Żołądkiewicz: Students' insurance awareness and risk seeking	524
Stanisław Wanat: Modeling of dependencies in the context of the aggregation of solvency capital requirements in Solvency II	536
Stanisław Wieteska: Property insurance companies adaptation process to reduce the impact of greenhouse effect in Poland	546
Ewa Wycinka, Mirosław Szreder: Statistical analysis of speeding as a factor affecting car accidents in Poland	556

Anna Bera, Dariusz Pauch

Uniwersytet Szczeciński

PROGRAMY EDUKACYJNE JAKO INSTRUMENT ZWIĘKSZANIA ŚWIADOMOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ W ZAKRESIE PRZESTĘPCZOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ

Streszczenie: W artykule podjęto próbę przedstawienia roli i efektywności programów edukacyjnych wspierających zwiększanie świadomości ubezpieczeniowej z zakresu przestępczości ubezpieczeniowej. Wskazano na problem przestępczości ubezpieczeniowej jako istotne zagrożenie dla wszystkich uczestników rynku ubezpieczeniowego. Zaprezentowano programy edukacyjne realizowane w szkołach wyższych oraz opisano cele i założenia programu prewencyjnego „STUDENT”, realizowanego na wybranych uczelniach wyższych przez PZU SA/PZU Życie SA. W celu przedstawienia przyczyn wzięcia udziału w programie edukacyjnym wskazano na wyniki badań przeprowadzonych wśród studentów uczestniczących w programie prewencyjnym „STUDENT”.

Słowa kluczowe: edukacja, świadomość ubezpieczeniowa, przestępczość ubezpieczeniowa.

1. Wstęp

Na wszystkich rynkach użytkownik końcowy, konsument, odgrywa istotną rolę oraz wywiera wpływ na efektywność danego rynku. W klasycznym ujęciu ekonomicznym efektywność ta odzwierciedlana jest poprzez związek między popytą a popytem. Jeśli chodzi o konsumentów, zasadnicze znaczenie w tym związku ma dla nich zapewnienie informacji przy wyborze towarów i usług. Na wielu rynkach informacje wymagane przez konsumentów przy dokonywaniu wyborów są łatwo dostępne i zrozumiałe. Niestety, sytuacja wygląda inaczej w przypadku rynków usług finansowych, gdzie istnieje nierówny dostęp do informacji. Rynek, jak również informacje na temat produktów i usług są złożone i większość konsumentów wydaje się nie posiadać odpowiedniej wiedzy i zrozumienia, aby móc efektywnie uczestniczyć [Bezzina 2008, s. 61]. W takich okolicznościach bardzo ważne jest budowanie świadomości i kształtowanie wiedzy przyszłych konsumentów poruszających się po rynku finansowym. W tym celu wprowadza się na uczelniach wyższych edukację ubezpieczeniową, która odgrywa istotną rolę w kształtowaniu i rozwijaniu świadomości ubezpieczeniowej [Przybytniowski 2007, s. 111].

2. Świadomość ubezpieczeniowa

Według J. Łazowskiego wiedza ubezpieczeniowa to ogół uporządkowanych naukowo wiadomości, służących do poznania istoty i zasad działania ubezpieczeń oraz określających warunki ich dalszego rozwoju [Łazowski 1928, s. 34].

Zdaniem T. Szumlicza świadomość ubezpieczeniowa to wiedza i umiejętności pozwalające racjonalnie skorzystać z ochrony ubezpieczeniowej, czyli w konsekwencji wykazać stosowną przezorność ubezpieczeniową [Szumlicz 2007, s. 21].

Edukacja w zakresie ubezpieczeń, której celem jest podniesienie świadomości ubezpieczeniowej, odbywa się w kilku obszarach:

- ogólnej edukacji ubezpieczeniowej funkcjonującej poza rynkiem ubezpieczeniowym, ale nierozzerwalnie z nim związanej. Realizowana ona jest jako element szeroko rozumianej edukacji w ramach zajęć podstaw przedsiębiorczości w szkołach średnich oraz podstaw ubezpieczeń gospodarczych na studiach ekonomicznych i administracyjnych [Przybytniowski 2007, s. 112];
- edukacji poprzez podmioty uczestniczące w rynku ubezpieczeniowym (działania nadzorcze, dyscyplinujące i kontrolne rynku, kształtowanie postaw pośredników ubezpieczeniowych, realizacja obowiązku ustawicznego doskonalenia umiejętności i uczestnictwa w szkoleniach nałożona ustawowo na pośredników ubezpieczeniowych) [Ustawa z dnia 22 maja 2003 o pośrednictwie ubezpieczeniowym...];
- edukacji ubezpieczeniowej prowadzonej przez pośredników ubezpieczeniowych i pracowników zakładów ubezpieczeń, której celem jest wyjaśnianie problematyki ryzyka i ochrony przed jego skutkami [Przybytniowski 2007, s. 112].

3. Program prewencyjny „STUDENT”

Ciągle ogromny problem stanowi przestępczość ubezpieczeniowa, oszust ubezpieczeniowy cieszy się nadal (aczkolwiek ostatnimi czasy słabnącym) społecznym przyzwoleniem (szerzej: [Gąsior 2000, s. 85–95]). Szczególnie groźna jest przestępczość ubezpieczeniowa wewnętrzna, która obejmuje czyny popełnione w szeroko pojętej branży ubezpieczeniowej lub przez ludzi związanych z branżą. Można tu wymienić m.in.: podawanie fałszywych danych przez kierownictwo lub pracowników zakładu ubezpieczeń, nadużycia agentów i brokerów w celu osiągnięcia korzyści majątkowych lub osobistych, fałszowanie rezultatów kontroli, uniemożliwianie organom nadzoru ubezpieczeniowego realizacji ich funkcji oraz korupcja [Rydzek 1998, s. 6–13].

Interesujący pogląd na przedmiotową problematykę zaprezentował T. Rydzek, klasyfikując przestępczość ubezpieczeniową jako ogół przestępstw i wykroczeń godzących pośrednio lub bezpośrednio w interesy firm ubezpieczeniowych lub rynku ubezpieczeniowego, które można podzielić na grupy [Gąsior 2000, s. 85–98]:

- oszustwa polegające na żądaniu lub pobraniu nienależnego odszkodowania w związku z umową ubezpieczenia,
- przyjęcie korzyści majątkowej lub osobistej przez pracownika, pośrednika, rzeczoznawcę bądź inną osobę działającą na zlecenie firmy ubezpieczeniowej w zamian za przyczynienie się do wypłaty nienależnego odszkodowania, bez względu na motywy postępowania sprawcy,
- kradzieże, zagarnięcia, zniszczenia lub uszkodzenia mienia ubezpieczonego, bez względu na to, czy fakt ubezpieczenia miał dla sprawcy jakiegokolwiek znaczenie,
- kradzieże i zagarnięcia mienia firmy ubezpieczeniowej dokonane przez jej pracowników, pośredników lub jakiegokolwiek inne osoby,
- uchylenie się od obowiązkowych ubezpieczeń i nieuiszczanie związanych z nimi składek,
- prowadzenie na terytorium Polski działalności ubezpieczeniowej bez właściwego zezwolenia.

Szeroki zakres problemu przestępczości ubezpieczeniowej sprawia, że konieczne jest wprowadzenie odpowiednich programów edukacyjnych. W celu zwiększenia świadomości ubezpieczeniowej wykorzystuje się z dużym powodzeniem (zwłaszcza na kluczowych rynkach ubezpieczeniowych w Unii Europejskiej) programy edukacyjne realizowane w szkołach wyższych. Inicjatywę taką na rynku ubezpieczeniowym w Polsce zapoczątkowało PZU SA/PZU Życie SA, które we współpracy z wybranymi szkołami wyższymi w kraju podjęło się realizacji programu prewencyjnego „STUDENT”. Przygotowany program prewencyjny ma na celu przede wszystkim zwiększenie świadomości ubezpieczeniowej wśród młodych ludzi (słuchaczy szkół wyższych) w zakresie przestępczości ubezpieczeniowej. Przeprowadzona w 2010 r. w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie oraz na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu edycja pilotażowa spotkała się z dużym zainteresowaniem studentów. Biuro Bezpieczeństwa PZU SA/PZU Życie SA podjęło zatem decyzję o kontynuacji pomysłu. Ubezpieczyciel podpisał kolejne umowy z wybranymi uczelniami wyższymi w Polsce na realizację wymienionego programu prewencyjnego.

Wśród uczelni, które zakwalifikowały się do programu, znalazł się też Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług. Od początku pierwszej edycji studenci zauważyli, że niepodważalną zaletą programu obok edukacji ubezpieczeniowej wyznaczonej przez teoretyczne ramy programu jest również możliwość uczestnictwa w warsztatach eksperckich prowadzonych przez przedstawicieli praktyki ubezpieczeniowej. W trakcie spotkań w ramach organizowanego przez PZU SA/PZU Życie SA programu prewencyjnego słuchaczom prezentowane są następujące zagadnienia:

- teoretyczne podstawy przestępczości ubezpieczeniowej,
- wyniki badań dotyczące przestępczości ubezpieczeniowej,
- mechanizmy prewencyjne stosowane w Polsce i na świecie,
- wyłudzenia w szkodach komunikacyjnych,

– wyłudzenia w szkodach majątkowych i osobowych,
– prezentacje materiałów dotyczące metod działania sprawców.
Główne cele programu prewencyjnego „STUDENT” zostały zdefiniowane następująco:

- podniesienie świadomości studentów uczelni wyższych w zakresie negatywnych skutków zjawiska przestępczości ubezpieczeniowej;
- przekazanie wiedzy na temat możliwości i środków przeciwdziałania przestępczości ubezpieczeniowej;
- wspieranie rozwoju kierunków studiów zajmujących się problematyką przestępczości ubezpieczeniowej;
- zainteresowanie uczelni wyższych podejmowaniem aktywnych działań, mających na celu przeciwdziałanie przestępczości ubezpieczeniowej;
- kształtowanie przyszłej kadry pracowniczej i zarządczej m.in. towarzystw ubezpieczeniowych, organów ścigania, urzędów państwowych w zakresie braku tolerancji dla przestępczości ubezpieczeniowej;
- wsparcie programów stażowych, praktyk organizowanych przez PZU SA/PZU Życie SA;
- umocnienie wizerunku i pozycji PZU SA/PZU Życie SA jako zakładu dbającego o interesy swoich klientów;
- promowanie oraz uwspółcześnianie marki PZU jako firmy zaspokajającej potrzeby ludzi młodych (naszych potencjalnych klientów).

PZU SA/PZU Życie SA, opracowując i wdrażając do realizacji program prewencyjny „STUDENT”, założyło, że pozwoli on na osiągnięcie następujących korzyści:

- ograniczenie przestępczości ubezpieczeniowej poprzez zwiększenie świadomości na temat negatywnych skutków tego zjawiska,
- wykształcenie wśród jego adresatów (studentów) braku tolerancji i społecznego przyzwolenia na czyny mające charakter przestępstw ubezpieczeniowych, np. wyłudzenia odszkodowań,
- kształtowanie przyszłej kadry pracowniczej, która pozwoli w przyszłości na efektywne zarządzanie ryzykiem przestępczości ubezpieczeniowej w Grupie PZU.

4. Ocena programu prewencyjnego „STUDENT” w świetle badań ankietowych wśród studentów

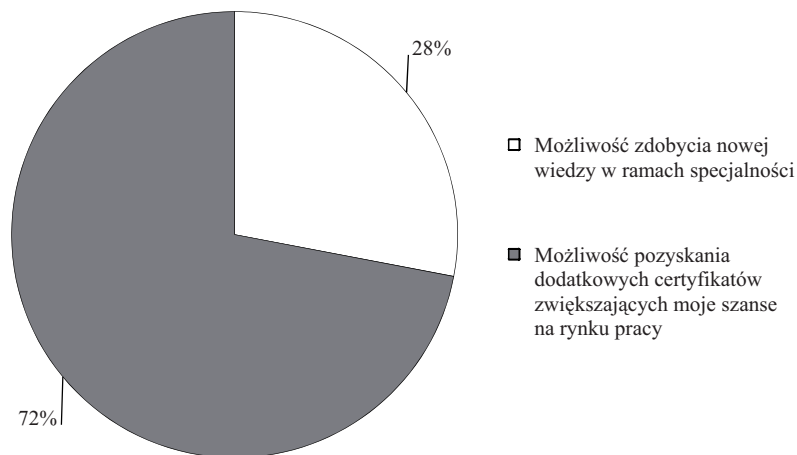
Przekazaną do wypełnienia ankietę na temat programu prewencyjnego „STUDENT” wypełniło anonimowo 25 studentów – uczestników pierwszej edycji programu. Ankieta została przeprowadzona w styczniu 2011 r. na ostatnim spotkaniu wykładowym. Składała się z ośmiu pytań, które miały na celu poznanie:

- powodów, dla których studenci interesują się dodatkowymi formami edukacji w trakcie studiów;

- przesłanek skłaniających studentów do zapisania się na program prewencyjny „STUDENT”;
- opinii na temat formuły spotkań zorganizowanych w ramach programu;
- oceny przydatności spotkań z ekspertami rynku ubezpieczeniowego;
- znajomości problematyki przestępczości ubezpieczeniowej przez zapisaniem się na program prewencyjny „STUDENT”;
- możliwości podjęcia pracy w branży ubezpieczeniowej.

Student mógł zaznaczyć **tylko jedną odpowiedź**. Wyniki ankiety świadczą o tym, że program spotkał się z dużym entuzjazmem ze strony słuchaczy oraz został przez nich dobrze przyjęty.

Wyniki ankiety wskazują, że $\frac{3}{4}$ studentów uczestnictwo w tego typu inicjatywach edukacyjnych traktuje jako możliwość zdobycia dodatkowych certyfikatów zwiększających ich szanse na rynku pracy. Co czwarty student wskazał, że uczestnictwo w programie prewencyjnym „STUDENT” jest szansą na zdobycie nowej wiedzy w ramach specjalności. Wyniki przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Powody interesowania się przez studentów dodatkowymi formami edukacji w trakcie studiów
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań własnych.

W dalszej kolejności zapytano studentów o przesłanki, jakimi się kierowali, zapisując się na program prewencyjny „STUDENT”. Wyniki zestawiono w tab. 1.

Studenci najczęściej wskazywali, że interesujący zakres tematyczny programu prewencyjnego „STUDENT” (32% odpowiedzi) oraz przewidziane w trakcie realizacji programu spotkania z ekspertami rynku ubezpieczeniowego (32% wskazań) to powody, dla których zapisywali się na program prewencyjny „STUDENT”. W dalszej kolejności wskazano na możliwość pozyskania certyfikatu (24% odpowiedzi) i rozszerzenie wiedzy w zakresie problematyki ubezpieczeniowej (12% odpowiedzi).

Tabela 1. Przesłanki skłaniające do zapisania się na program prewencyjny „STUDENT”

Przesłanki/odpowiedzi	Liczba wskazań	Udział w procentach
Problematyka związana z kierunkiem i specjalnością wybraną przeze mnie na studiach	3	12
Interesujący zakres tematyczny programu prewencyjnego „STUDENT”	8	32
Przewidziane w trakcie realizacji programu spotkania z ekspertami rynku ubezpieczeniowego	8	32
Możliwość pozyskania certyfikatu zwiększającego moje szanse na rynku pracy	6	24
Inne (proszę wymienić jakie)	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań własnych.

Następnie podjęto próbę rozpoznania opinii studentów na temat formuły zorganizowanych spotkań. 92% studentów odpowiedziało, że podoba się im formuła zorganizowanych zajęć w ramach programu prewencyjnego „STUDENT”. Najczęściej wskazywali, że znaczne treści do wykładów wnieśli eksperci rynku ubezpieczeniowego oraz zadania praktyczne i *case study* przeprowadzanie w trakcie spotkań. 8% wskazało, że podoba im się formuła, ale proponują zmiany. Tu wskazano, że można było przygotować więcej zajęć praktycznych oraz dołożyć większej staranności w przygotowaniu materiałów dydaktycznych. Nikt ze studentów nie wskazał, że formuła zajęć mu się nie podobała, co jest z pewnością dużą satysfakcją dla Uniwersytetu oraz, jak sądzę, również dla PZU SA/PZU Życie SA.

W dalszej kolejności starano się ustalić, czy spotkania z ekspertami pozwoliły na zwiększenie praktycznej wiedzy studentów o przestępczości ubezpieczeniowej. Wyniki zestawiono w tab. 2.

Tabela 2. Czy spotkanie z przedstawicielami praktyki (ekspertami) pozwoliło na zwiększenie Twojej praktycznej wiedzy z ubezpieczeń

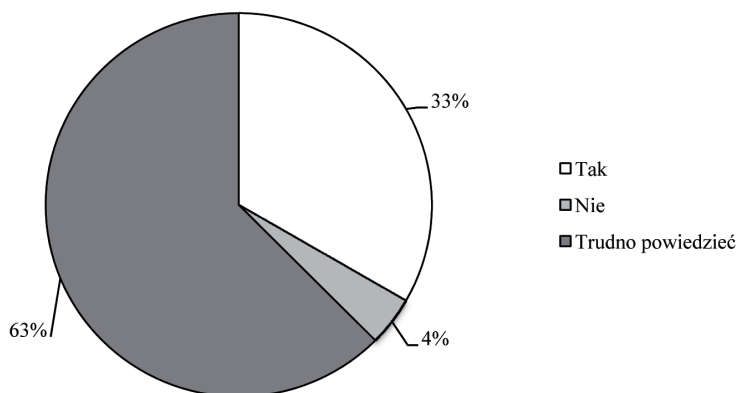
Przesłanki/odpowiedzi	Liczba wskazań	Udział w procentach
Tak oraz uważam, że tego typu spotkania są potrzebne w trakcie studiów	23	92
Tak, ale prezentowana przez ekspertów wiedza jest mi już znana z zajęć wykładowych i ćwiczeniowych w trakcie studiów	2	8
Nie, ponieważ nie odpowiadała mi formuła spotkań z ekspertami	0	0
Inne (proszę wymienić jakie)	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań własnych.

Większość, tj. 92% studentów, wskazała, że spotkania z ekspertami są bardzo potrzebne w trakcie studiów i znacznie uzupełniają wiedzę teoretyczną prezentowaną podczas nauki w szkole wyższej.

Interesujących wartości dostarczyło kolejne pytanie, dotyczące styczności studentów z problematyką przestępczości ubezpieczeniowej przed zapisaniem się na program prewencyjny „STUDENT”. Okazało się bowiem, że jedynie 44% studentów spotkało się wcześniej z tą problematyką. 56% słuchaczy wskazało, że nigdy wcześniej nie mieli styczności z zagadnieniami przestępczości ubezpieczeniowej, a prezentowanie na zajęciach problemy są dla nich zupełnie nowe. W kolejnych dwóch pytaniach studenci jednogłośnie wskazali (100% odpowiedzi), że zwiększanie świadomości ubezpieczeniowej poprzez organizowanie programów edukacyjnych na uczelniach wyższych jest dobrym sposobem poszerzenia wiedzy z zakresu ubezpieczeń. Tak samo jednogłośnie studenci wskazali, że program prewencyjny „STUDENT” poleciliby swoim koleżankom i kolegom z uczelni.

W ostatnim pytaniu próbowano rozpoznać plany studentów dotyczące kariery zawodowej po zakończeniu studiów. Wyniki zaprezentowano na rys. 2.

Rys. 2. Czy problematyka ubezpieczeń interesują Cię na tyle, że chciałbyś w przyszłości pracować w branży ubezpieczeniowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań własnych.

Znaczna część ankietowanych studentów (60%) nie potrafi jednoznacznie stwierdzić, czy chciałaby wiązać swoją przyszłość zawodową z pracą w branży ubezpieczeniowej. Co trzeci student wskazał, że wiąże swoją przyszłość z ubezpieczeniami. Na „nie” wskazało zaledwie 4% uczestników programu prewencyjnego „STUDENT”.

5. Kierunki działań dla dalszej współpracy ubezpieczycieli z uczelniami wyższymi

Ważną rolę w walce ze zjawiskiem przestępczości ubezpieczeniowej odgrywa kooperacja ubezpieczycieli z uczelniami wyższymi prowadzącymi działalność educa-

cyjną i badawczą w zakresie problematyki ubezpieczeniowej i zabezpieczenia emerytalnego.

Istotne jest, aby współpraca ubezpieczycieli ze środowiskiem akademickim prowadzona była na różnych płaszczynach. Można tu wymienić przede wszystkim:

- udział przedstawicieli praktyki ubezpieczeniowej na konferencjach naukowych organizowanych przez akademickie ośrodki naukowe poprzez odczyty i referaty;
- współorganizowanie seminariów dla studentów z udziałem ekspertów rynku ubezpieczeniowego;
- udostępnianie studentom i pracownikom naukowym materiałów do prac badawczych w dziedzinie ubezpieczeń;
- organizowanie wykładów otwartych dla studentów i doktorantów uczelni o tematyce ubezpieczeniowej;
- organizowanie innych inicjatyw prewencyjnych o charakterze ciągłym pozwalającym na wypracowanie odpowiednich wzorów myślowych kształtujących świadomość ubezpieczeniową wśród studentów w zakresie przestępczości ubezpieczeniowej.

6. Zakończenie

Przestępczość ubezpieczeniowa jest kwestią nie tylko ekonomiczną czy prawną, ale również społeczną. Zjawisko przestępczości w sektorze ubezpieczeń nie jest nowe, ale ze względu na wzrost znaczenia ubezpieczeń w Polsce staje się ono coraz poważniejszym problemem. Ograniczenie skali zjawiska przestępczości ubezpieczeniowej jest zatem fundamentalnym zadaniem dla całego sektora ubezpieczeniowego. Skuteczne jej przeciwdziałanie wymaga dokładnego poznania mechanizmów i form działalności przestępczej, a także uruchomienia odpowiednich mechanizmów profilaktyczno-zapobiegawczych o charakterze legislacyjnym, organizacyjnym i edukacyjnym.

Literatura

- Bezzina G. [2008], *Przyspieszony rozwój edukacji finansowej – przewidywanie przyszłości*, „Rozprawy Ubezpieczeniowe”, nr 4(1).
- Gąsior B. [2000], *Spoleczne aspekty przestępczości ubezpieczeniowej w Polsce*, Zeszyty Naukowe nr 3(21), Wyższa Szkoła Ubezpieczeń, Kraków.
- Łazowski J. [1928], *Wiedza ubezpieczeniowa w Polsce*, „Ekonomista”, t. III.
- Przybytniowski J.W. [2007], *Edukacja ubezpieczeniowa i jej wpływ na świadomość ubezpieczeniową*, „Rozprawy Ubezpieczeniowe”, nr 1(2).
- Rydzek T. [1998], *Nowe patologie w ubezpieczeniach*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe”, nr 3–4.
- Rydzek T. [1996], *Przestępczość ubezpieczeniowa w świetle teorii i praktyki*, „Prawo Asekuracyjne”, nr 2.
- Szumlicz T. [2007], *Atrybuty świadomości i przezorności ubezpieczeniowej*, „Rozprawy Ubezpieczeniowe”, nr 1(2).
- Ustawa z dnia 22 maja 2003 o pośrednictwie ubezpieczeniowym, DzU nr 124, poz. 1154; z 2004 r. nr 96, poz. 959, oraz z 2005 r. nr 48, poz. 447.

EDUCATIONAL PROGRAMS AS AN INSTRUMENT TO INCREASE AWARENESS OF THE CRIME OF INSURANCE COVER

Summary: This article attempts to present the role and effectiveness of educational programs to promote awareness of crime insurance policy. It points to the problem of crime as significant risk insurance for all participants on the insurance market. It also presents the educational projects at universities and describes the goals and objectives of STUDENT prevention program implemented in selected universities by PZU SA/PZU Życie SA. Successively in order to present the reasons of participation in the educational program the article presents the results of the survey conducted among students participating in STUDENT preventive program.

Keywords: education, insurance awareness, insurance crime.